

Datum van inontvangstneming : 23/01/2015

Zaak C-572/14

Verzoek om een prejudiciële beslissing

Datum van indiening:

11 december 2014

Verwijzende rechter:

Oberster Gerichtshof (Oostenrijk)

Datum van de verwijzingsbeslissing:

18 november 2014

Verzoekende partij:

Austro-Mechana Gesellschaft zur Wahrnehmung mechanisch-musikalischer Urheberrechte GmbH

Verwerende partijen:

Amazon EU Sàrl

Amazon Services Europe Sàrl

Amazon.de GmbH

Amazon Logistik GmbH

Amazon Media Sàrl

REPUBLIEK OOSTENRIJK

OBERSTER GERICHTSHOF

Het Oberste Gerichtshof geeft [OMISSIS] in de zaak van de verzoekende partij Austro-Mechana Gesellschaft zur Wahrnehmung mechanisch-musikalischer Urheberrechte GmbH, Wenen [OMISSIS] tegen de verwerende partijen 1. Amazon EU Sàrl, stad Luxemburg, [OMISSIS] Luxemburg, 2. Amazon Services Europe Sàrl, stad Luxemburg, [OMISSIS], 3. Amazon.de GmbH, München, [OMISSIS] Duitsland, 4. Amazon Logistik GmbH, Bad Hersfeld, [OMISSIS] Duitsland, 5. Amazon Media Sàrl, stad Luxemburg, [OMISSIS], betreffende een vordering tot het afleggen van rekening en verantwoording en tot

betaling (beloop van de vordering: 44.000 EUR), in het kader van het door de verzoekende partij ingestelde beroep tot „Revision” tegen het op 26 juni 2014 in hoger beroep gewezen arrest van het Oberlandesgericht Wien, [OMISSIS], waarbij het op 30 april 2014 gewezen vonnis van het Handelsgericht Wien, [OMISSIS], werd bevestigd, de volgende

[Or. 2]

Beslissing:

A. Het Hof van Justitie van de Europese Unie wordt verzocht om een prejudiciële beslissing over de volgende vraag:

„Is de vordering tot betaling van een billijke compensatie op grond van artikel 5, lid 2, sub b, van richtlijn 2001/29/EG van het Europees Parlement en de Raad van 22 mei 2001 betreffende de harmonisatie van bepaalde aspecten van het auteursrecht en de naburige rechten in de informatiemaatschappij, die naar Oostenrijks recht bestaat jegens ondernemingen die dragers in het binnenland als eerste bedrijfsmatig onder bezwarende titel in het verkeer brengen, een vordering uit ‚onrechtmatige daad’ in de zin van artikel 5, punt 3, van verordening (EG) nr. 44/2001 van de Raad van 22 december 2000 betreffende de rechterlijke bevoegdheid, de erkenning en de tenuitvoerlegging van beslissingen in burgerlijke en handelszaken?”

B. De procedure inzake verzoeksters beroep wordt overeenkomstig §90a, lid 1, van het Gerichtsorganisationsgesetz (Oostenrijkse wet op de rechterlijke organisatie) geschorst totdat het Hof van Justitie van de Europese Unie uitspraak over de prejudiciële vraag heeft gedaan.

M o t i v e r i n g:

I. Feiten

Verzoekster is een collectieve beheersorganisatie naar Oostenrijks recht. Tot haar taken behoort met name de inning van de in §42b, leden 1 en 3, van het Urheberrechtsgesetz (Oostenrijkse wet betreffende het auteursrecht) bedoelde vergoeding voor in Oostenrijk ingevoerde dragers. Deze **[Or. 3]** bepalingen strekken ertoe uitvoering te geven aan de op grond van artikel 5, lid 2, sub b, van richtlijn 2001/29/EG vereiste „billijke compensatie” voor de geoorloofde reproductie van beschermde werken voor privégebruik.

De verwerende vennootschappen behoren tot een internationaal opererend concern dat via internet boeken, muziek en andere goederen verkoopt. De eerste, de tweede en de vijfde verweerster zijn vennootschappen naar Luxemburgs recht met zetel in Luxemburg; de derde en de vierde verweerster zijn vennootschappen naar Duits recht met zetel in Duitsland. In Oostenrijk hebben verweersters geen zetel of

vestiging. Volgens verzoekster werken zij samen wanneer zij dragers als eerste in Oostenrijk in het verkeer brengen, zodat zij hoofdelijk aansprakelijk zijn voor de ter zake van de dragers verschuldigde vergoeding.

Partijen verschillen van mening over de vraag of de Oostenrijkse gerechten internationaal bevoegd zijn om op verzoeksters vordering te beslissen.

II. Toepasselijke bepalingen

De relevante bepalingen van richtlijn 2001/29/EG van het Europees Parlement en de Raad van 22 mei 2001 betreffende de harmonisatie van bepaalde aspecten van het auteursrecht en de naburige rechten in de informatiemaatschappij luiden als volgt:

„Artikel 2

Reproductierecht

De lidstaten voorzien ten behoeve van:

- a) auteurs, met betrekking tot hun werken,
- b) uitvoerend kunstenaars, met betrekking tot de vastleggingen van hun uitvoeringen,
- c) producenten van fonogrammen, met betrekking tot hun fonogrammen,

[Or. 4]

- d) producenten van de eerste vastleggingen van films, met betrekking tot het origineel en de kopieën van hun films, en
- e) omroeporganisaties, met betrekking tot de vastleggingen van hun uitzendingen, ongeacht of deze uitzendingen via de ether of per draad plaatsvinden, uitzendingen per kabel of satelliet daaronder begrepen,

in het uitsluitende recht, de directe of indirecte, tijdelijke of duurzame, volledige of gedeeltelijke reproductie van dit materiaal, met welke middelen en in welke vorm ook, toe te staan of te verbieden.”

„Artikel 5

Beperkingen en restricties

[...]

2. De lidstaten kunnen beperkingen of restricties op het in artikel 2 bedoelde reproductierecht stellen ten aanzien van:

[...]

- b) de reproductie, op welke drager dan ook, door een natuurlijke persoon voor privégebruik gemaakt, en zonder enig direct of indirect commercieel oogmerk, mits de rechthebbenden een billijke compensatie ontvangen waarbij rekening wordt gehouden met het al dan niet toepassen van de in artikel 6 bedoelde technische voorzieningen op het betrokken werk of het betrokken materiaal;

[...].”

Artikel 5, punt 3, van verordening (EG) nr. 44/2001 van de Raad van 22 december 2000 betreffende de rechterlijke bevoegdheid, de erkenning en de tenuitvoerlegging van beslissingen in burgerlijke en handelszaken luidt als volgt:

„Artikel 5

Een persoon die woonplaats heeft op het grondgebied van een lidstaat, kan in een andere lidstaat voor de volgende gerechten worden opgeroepen:

[...]

- 3. ten aanzien van verbintenissen uit onrechtmatige daad: voor het gerecht van de plaats waar het schadebrengende feit zich heeft voorgedaan of zich kan voordoen;

[...].”

De relevante bepalingen van het Urheberrechtsgesetz (Oostenrijkse wet betreffende het auteursrecht; hierna: „UrhG”) luiden als volgt:

[Or. 5]

„§ 42. 1. Eenieder mag van een werk losse reproducties op papier of een vergelijkbare drager maken voor eigen gebruik.

2. Eenieder mag van een werk losse reproducties op andere dan de in lid 1 vermelde dragers maken voor eigen gebruik en voor onderzoekdoeleinden, voor zover het nagestreefde niet-commerciële oogmerk dat rechtvaardigt.

[...].”

„§ 42b. 1. Indien van een werk dat op de radio is uitgezonden, ter beschikking is gesteld van het publiek of op een voor handelsdoeleinden vervaardigde beeld- of geluidsdrager is vastgelegd, gezien de aard ervan kan

worden verwacht dat het wordt gereproduceerd voor eigen of privégebruik door middel van vastlegging op een beeld- of geluidsdrager overeenkomstig § 42, leden 2 tot en met 7, heeft de auteur recht op een passende vergoeding (,vergoeding voor blanco cassettes’) wanneer dragers in het binnenland bedrijfsmatig onder bezwarende titel in het verkeer worden gebracht; als dragers worden aangemerkt onbespeelde beeld- of geluidsdragers die voor dergelijke reproducties geschikt zijn, of andere beeld- of geluidsdragers die hiervoor zijn bestemd.

2. [...]

3. De volgende personen dienen deze vergoeding te betalen:

- 1) wat de vergoeding voor blanco cassettes en voor apparaten betreft, degene die de dragers dan wel de reproductieapparaten vanaf een in het binnen- of buitenland gelegen plaats als eerste bedrijfsmatig onder bezwarende titel in het verkeer brengt; [OMISSIS]; geen vergoeding voor blanco cassettes is evenwel verschuldigd door degene die per semester geen geluidsdragers met een totale speelduur van meer dan 5.000 uur en geen beelddragers met een totale speelduur van meer dan 10.000 uur afneemt; indien de verweerder in het binnenland geen algemeen bevoegd forum heeft, zijn de gerechten bevoegd in het rechtsgebied waarvan het eerste stadsdistrict van Wenen ligt;

[...]

4. [...]

5. Vorderingen tot vergoeding op grond van de leden 1 en 2 kunnen uitsluitend door collectieve beheersorganisaties worden uitgeoefend.

[...].”

[Or. 6]

III. Conclusies en argumenten van partijen

Verzoekster voert aan dat verweersters in Oostenrijk opslagmedia in het verkeer brengen die ingebouwd zijn in mobiele telefoons die geschikt zijn om muziek af te spelen of die kunnen worden gebruikt voor de uitbreiding van de opslagcapaciteit van dergelijke telefoons. Voor deze dragers vordert zij een vergoeding op grond van §42b UrhG. In een eerste fase moeten verweersters worden verplicht tot het afleggen van rekening en verantwoording ter zake van de sedert 1 oktober 2010 in het verkeer gebrachte dragers. Verzoekster behoudt zich het recht voor het bedrag

van de vordering tot betaling te bepalen nadat rekening en verantwoording is afgelegd.

Wat de thans exclusief in het geding zijnde bevoegdheid betreft, baseert verzoekster zich op artikel 5, punt 3, van verordening (EG) nr. 44/2001. De vordering tot betaling van een „billijke compensatie” in de zin van artikel 5, lid 2, sub b, van richtlijn 2001/29/EG strekt er volgens de rechtspraak van het HvJ-EU toe de „schade” te vergoeden die de rechthebbende als gevolg van de uitzondering op het reproductierecht lijdt. Verzoekster beroept zich derhalve op *aansprakelijkheid voor schade*, waarop de bevoegdheidsregel van artikel 5, punt 3, van verordening (EG) nr. 44/2001 van toepassing is.

Verweersters brengen daartegen in dat artikel 5, punt 3, van verordening (EG) nr. 44/2001 alleen van toepassing is als vorderingen uit onrechtmatige daad het voorwerp van het geding vormen. De vordering op grond van §42b UrhG berust daarentegen op een *rechtmatige* handelwijze, aangezien deze ertoe strekt dat compensatie wordt geboden wegens reproducties voor privégebruik die ook zonder toestemming van de auteur *geoorloofd* zijn. Daarom heeft het Oberste Gerichtshof in 2006 geweigerd artikel 5, punt 3, van verordening (EG) nr. 44/2001 op dergelijke vorderingen toe te passen (4 Ob 174/06a). Aan deze beslissing dient te worden vastgehouden.

[Or. 7]

IV. Procesverloop

De rechter in eerste aanleg sloot zich aan bij de argumenten van verweersters en heeft het beroep verworpen wegens het ontbreken van internationale bevoegdheid.

De rechter in hoger beroep bevestigde de verwerping van het beroep. Verweersters zijn schuldenaren van een wettelijk opgelegde vergoedingsplicht. De rechthebbenden lijden geen „schade” door het gedrag van verweersters, maar doordat derden de door verweersters in het verkeer gebrachte dragers gebruiken om reproducties te maken. Dit gebruik is daarenboven niet onrechtmatig. Artikel 5, punt 3, van verordening (EG) nr. 44/2001 is derhalve niet van toepassing op verzoeksters vordering.

Het Oberste Gerichtshof moet beslissen op een beroep tot „Revision” van verzoekster, waarmee deze beoogt dat artikel 5, punt 3, van verordening (EG) nr. 44/2001 wordt toegepast.

V. Prejudiciële vraag

1. Alle verweersters zijn in een andere lidstaat van de Europese Unie gevestigd. Anders dan in het geding dat tot de prejudiciële beslissing van het Hof van Justitie van de Europese Unie in zaak C-521/11, Amazon.com International Sales Inc. e.a. heeft geleid, is artikel 6, punt 1, van verordening (EG) nr. 44/2001 daarom niet van toepassing. Op de bevoegdheid, krachtens §42b, lid 3, punt 1, UrhG, van de voor het eerste stadsdistrict van Wenen bevoegde gerechten kan verzoekster zich wegens de voorrang van verordening (EG) nr. 44/2001 niet beroepen. De Oostenrijkse gerechten kunnen derhalve slechts bevoegd zijn op grond van het in artikel 5, punt 3, van verordening (EG) nr. 44/2001 neergelegde forum locus delicti-beginsel.

2. Artikel 5, punt 3, van verordening (EG) nr. 44/2001 is van toepassing „ten aanzien van verbintenissen uit onrechtmatige daad [**Or. 8**]”. Deze formulering omvat volgens de rechtspraak van het Hof van Justitie van de Europese Unie alle vorderingen die ertoe strekken de aansprakelijkheid („responsabilite”, „liability”) van de verweerder in het geding te brengen en die geen verband houden met een „overeenkomst” in de zin van artikel 5, punt 1, sub a, van verordening (EG) nr. 44/2001 (C-189/87, Kalfelis [nog met betrekking tot het Executieverdrag]; laatstelijk bijvoorbeeld C-548/12, Brogsitter). Daaronder valt in elk geval de aansprakelijkheid ter zake van *verwijtbaar onrechtmatig handelen* („onrechtmatige daad” sensu stricto) en voorts de aansprakelijkheid voor schade door *gevaarlijk gedrag* („risicoaansprakelijkheid”), [*OMISSIS*]). De formulering strekt zich daarentegen niet uit tot vorderingen op grond van *ongerechtvaardigde verrijking* ([*OMISSIS*]).

3. Het is de vraag of de in het geding zijnde vordering tot betaling van een vergoeding voor dragers als bedoeld in §42b UrhG (artikel 5, lid 2, sub b, van richtlijn 2001/29/EG) onder artikel 5, punt 3, van verordening (EG) nr. 44/2001 valt.

3.1. Een onrechtmatige inbreuk op het reproductierecht van de auteur zou zonder twijfel een onrechtmatige daad zijn in de zin van artikel 5, punt 3, van verordening (EG) nr. 44/2001. Artikel 5, lid 2, sub b, van richtlijn 2001/29/EG bepaalt evenwel dat de lidstaten de reproductie, op welke drager dan ook, door een natuurlijke persoon voor privégebruik gemaakt, kunnen *toestaan*, als de rechthebbenden daarvoor een *billijke compensatie* ontvangen. De Oostenrijkse wetgever heeft van deze mogelijkheid gebruikgemaakt: de reproductie voor privégebruik op welke drager dan ook – dus met name op digitale dragers – is *geoorloofd*; als tegenprestatie hebben de [**Or. 9**] rechthebbenden een *vordering tot betaling van een passende vergoeding*, die collectieve beheersorganisaties dienen uit te oefenen. Schuldenaar van deze vordering is degene die de dragers als eerste in het binnenland in het verkeer brengt. Zoals uit de rechtspraak van het Hof van Justitie van de Europese Unie volgt (C-435/12, ACI Adam), strekt de vergoeding *niet* tot compensatie van schade die door *onrechtmatige* reproducties ontstaat.

3.2. Het Oberste Gerichtshof heeft in beslissing 4 Ob 174/06a ([OMISSIS] [*Walter*] – vergoeding voor blanco cassettes IV) verklaard dat het recht op een vergoeding voor dragers de compensatie voor een bij de wet toegestane en daardoor rechtmatige gebruikshandeling is, en daarom juist niet berust op een *onrechtmatige* inbreuk op het reproductierecht van de auteur. Veeleer gaat het om een bij de wet geregeld recht op een vergoeding voor het vrije gebruik van een werk; dit recht komt in de plaats voor rechten op vergoeding die anders bij overeenkomst zouden dienen te worden bedongen. Daarom is artikel 5, punt 3, van verordening (EG) nr. 44/2001 niet van toepassing.

3.3. Sindsdien heeft het Hof van Justitie van de Europese Unie echter meermalen verklaard dat de verplichting om een billijke compensatie te betalen strekt tot vergoeding van de „schade” die de rechthebbende door de geoorloofde reproductie lijdt (C-467/08, Padawan, punt 40; C-462/09, Stichting de Thuis kopie, punt 24; C-521/11, Amazon.com International Sales Inc. e.a., punt 23). De schade ontstaat daarbij in elke staat waarin de eindgebruikers wonen (C-462/09, Stichting de Thuis kopie, punt 35; C-521/11, Amazon.com International Sales Inc. e.a., punt 58). Op deze staat rust de verplichting zorg te dragen dat de billijke compensatie wordt betaald (C-462/09, Stichting de Thuis kopie, punt 39; C-521/11, Amazon.com International Sales Inc. e.a., punt 60). Tot die betaling hoeft [**Or. 10**] hij niet noodzakelijk (rechtstreeks) de eindgebruikers aan te spreken, maar kan hij in beginsel ook die personen aanspreken die de dragers rechtens of feitelijk ter beschikking stellen van deze eindgebruikers (C-467/08, Padawan, punt 46; C-462/09, Stichting de Thuis kopie, punt 27; C-521/11, Amazon.com International Sales Inc. e.a., punt 24). Met name kan het recht ook bestaan jegens een in een andere lidstaat gevestigde importeur (C-521/11, Amazon.com International Sales Inc. e. a.). Het jegens de importeur uitgeoefende recht strekt derhalve eveneens tot vergoeding van de „schade” die de rechthebbenden door de geoorloofde reproductie lijden.

3.4. Deze overwegingen pleiten voor de toepassing van artikel 5, punt 3, van verordening (EG) nr. 44/2001 op de in het geding zijnde vordering. Dient immers inderdaad de „schade” te worden vergoed die door de – ofschoon geoorloofde – inbreuk op een absoluut beschermd recht ontstaat, dan is sprake van een „aansprakelijkheid voor schade” in de zin van de rechtspraak van het Hof van Justitie van de Europese Unie. Bovendien dient het Unierecht op een samenhangende wijze te worden uitgelegd: *als* krachtens richtlijn 2001/29/EG de staat waarin de eindgebruikers wonen, voor de betaling van een billijke compensatie zorg moet dragen, en *als* ook een importeur waarvan de zetel zich in een andere lidstaat bevindt, deze compensatie verschuldigd kan zijn, *dan* moet verordening (EG) nr. 44/2001 aldus worden uitgelegd dat de vordering tot betaling van de billijke compensatie ook dan in de staat van de eindgebruikers kan worden ingesteld, wanneer de schuldenaar – zoals in casu – in een andere lidstaat gevestigd is. Dat wordt enkel door de toepassing van artikel 5, punt 3, van verordening (EG) nr. 44/2001 gewaarborgd.

3.5. Ook de tegenovergestelde opvatting is echter niet uitgesloten. Ten eerste zou uit de bewoordingen van artikel 5, punt 3, van verordening (EG) nr. 44/2001 [Or. 11] („onrechtmatige” daad) kunnen worden afgeleid dat daaronder slechts vorderingen wegens een onrechtmatige toebrenging van schade kunnen vallen, maar geen vorderingen wegens – zoals in casu – rechtmatig handelen. Ten tweede zou de toepassing van deze bepaling kunnen beperkt zijn tot vorderingen op eindgebruikers. Enkel zij maken immers rechtstreeks inbreuk op rechten van de auteurs, terwijl personen die hun de dragers ter beschikking stellen (in dit geval de importeur) slechts om praktische redenen gehouden zijn de billijke compensatie te betalen. Vorderingen op eindgebruikers bestaan naar Oostenrijks recht niet.

VI. Procesrechtelijk

Als rechterlijke instantie in laatste aanleg is het Oberste Gerichtshof gehouden zich tot het Hof te wenden wanneer de juiste toepassing van het Unierecht niet zo evident is, dat redelijkerwijze geen ruimte voor twijfel kan bestaan. Van dergelijke twijfel is in casu wel sprake. De procedure inzake verzoeksters beroep dient te worden geschorst tot de uitspraak van het Hof van Justitie van de Europese Unie.

Oberster Gerichtshof

Wenen, 18 november 2014